

ДВАМАТА КУМОВЕ, КОИТО СЕ СБИЛИ ЗА ЕДИН ГРОШ

Превод от полски: Ани Божкова, 1989

chitanka.info

Имало едно време двама кумове, които, макар и да били от различни села, често си гостували, понеже много се обичали. Така си живеели в мир и съгласие дотогава, докато единият не взел назаем от другия един грош. От този ден длъжникът, като не можел да върне на кредитора дължимата сума в определения срок, се криел и го разигравал, както му скимне. Кредиторът обаче решил на всяка цена да си вземе гроша. Започнал да идва неканен и да си иска дълга.

Веднъж той се запътил към къщата на нечестния длъжник, а онзи, като го видял още отдалече през прозореца, рекъл на жена си:

— Кажи ми как да се измъкна, та да не му върна гроша, че вече нищо не ми идва наум.

— Знаеш ли какво — посъветвала го жена му, — вкъщи тъкмо имаме един овършан сноп жито. Ще разстеля сламата на пода, а ти се изтегни на нея и не мърдай. Като дойде кумът, ще му кажа, че си умрял и на него няма да му е удобно да говори в такъв момент за пари.

— Добър съвет ми даваш — зарадвал се селянинът. — Ами тогава по-бързо разстилай снопа, а като легна, напердаши децата, за да плачат ужким за мене, а и ти, както е прието при покойник, реви колкото ти глас държи.

Жена му тозчас разстлала снопа и щом селянинът се изтегнал на него, напердашила децата, клекнала край мнимия покойник и започнала да хълца и да нарежда. Децата също плачели от болка.

Когато кумът, който бил дошъл за парите, влязъл в къщата и видял какво става, не споменал нищо за дълга, само приклепнал до умрелия и започнал тихо да се моли за него.

Молел се той, а в душата си упреквад длъжника, че е намерил да умре точно преди да му върне гроша. Когато свършил молитвата и се навел над покойника, за да го целуне и да се прости с него според обичая, усетил, че мъртвият едва-едва диша.

— Значи ти хитрец си бил, куме, правиш се на умрял, за да не върнеш дълга! — промърморил под мустак той, взел една сламка и започнал да гъделичка измамника по носа, а когато онзи здравата се разкихал и пъргаво рипнал от смъртния одър, му рекъл:

— Радвам се, че те съживих, куме. Тъкмо ще ми върнеш гроша и ще ми разкажеш какво си видял на онзи свят.

— Ох, мили куме, не се сърди — молел го засраменият длъжник. — Понеже не мога да ти върна гроша, реших по този начин да се

отърва от тебе. Но ти се заклевам, че след един месец ще ти го донеса на крака у вас.

— Съгласен съм — казал кредиторът, сбогувал се с хитрия кум и си тръгнал.

Минал месец, а кумът длъжник все още нямал пари и се тюхкал какво ще стане, когато дойде кредиторът.

— Знаеш ли — пак го посъветвала жена му, — престори се още веднъж на умрял. Аз ще изтичам при него и ще му кажа, че не си могъл да му занесеш гроша, защото наистина си умрял, и че си в параклиса на гробището. А ти иди там и легни в ковчега, поставен на катафалката^[1], и си лежи спокойно. Дори ако кумът дойде да те види, трябва на всяка цена да повярва, че си умрял, и тогава ще престане да идва и да ни додява за този нещастен грош.

Завтекла се жената при кума да му занесе скръбната вест, а селянинът отишъл в параклиса и легнал в ковчега, който бил на катафалката. Кредиторът изслушал жената на кума за нещастиято, което ги сполетяло, и уж повярвал, но в душата си решил да провери дали пак не го мамят. Облякъл си кожуха, защото било зима, и щом жената си отишла, хукнал по един обиколен път за селото, в което живеел неговият недобросъвестен кум. Тихичко се промъкнал в параклиса и се скрил зад олтара. Спотаил се там и си мислел:

„Ако ти, куме, не си умрял, а само ме баламосваш, дълго няма да издържиш в тоя студ, защото жена ти сигурно не ти е сложила кожуха в ковчега и щеш не щеш, ще излезеш от него. На мене ми е топло с кожуха, така че мога да стоя и до сутринта, за да видя с очите си дали наистина си умрял.“

Но изведнъж двамата кумове чули, че в параклиса влезли някакви хора и понеже не знаели защо са дошли тук посред нощ, уплашили се и със свити сърца зачакали какво ще стане.

Не след дълго от разговора на непознатите се досетили, че това са разбойници, които били ограбили един богат търговец и били дошли тук да си разделят парите. Разбойниците се чувствали в пълна безопасност и били сигурни, че никой няма да ги види и да ги подслуша, понеже нощем всеки избягвал това място.

След като се сговорили кого ще оберат на другия ден, главатарят рекъл:

— А сега, побратими, хайде да си поделим справедливо дукатите на търговеца. Подайте ми онази кесия и кутията с парите!

След малко кумовете чули звъntenето на броените дукати и мърморенето на разбойника:

— У-у-у, тук е по-студено от навън. Пръстите ми така се вкочаниха, че не мога да ги мръдна. Момчета, я запалете огън, да си постопля ръцете!

— Ха, че откъде да вземем дърва? — попитали разбойниците.

— Ами откъртете една-две дъски от катафалката и разпалете огън! — викнал им главатарят.

Един от разбойниците взел секирата и започнал да сече поставката на катафалката. Тогава кумът, който лежал в ковчега, си помислил:

„Спукана ми е работата! Щом се наклони катафалката, ще падна от ковчега на земята и дори да не се утрепя, разбойниците ще ме убият. Трябва да ги стресна — решил той, — може да се уплашат и да избягат...“

Изправил се в ковчега и извикал с цяло гърло:

— Ставайте, умрели, да ядем живите!

Вцепенили се от ужас разбойниците, а когато след малко кумът, който бил скрит зад олтара, започнал да крещи с нечовешки глас: — Ставаме, ставаме, дръжте ги! — разбойниците, полумъртви от страх, побегнали толкова бързо, че щели да си изпотрошат краката, и зарязали ограбените дукати в параклиса.

Поокопитили се двамата кумове, зарадвали се, че Успели да отърват кожата и че се сдобили с толкова много пари.

А в това време разбойниците се посъвзели и започнали да се тюхкат, че са изоставили такава плячка, и да се колебаят дали да не се върнат да си я вземат. Хем им било жал за златото, хем ги било страх да се разправят с умрелите.

Накрая главатарят заповядал на един от тях да иде и да види какво става — може пък вече никого да няма там и ще могат да се върнат за златото.

Със свито сърце тръгнал разбойникът към параклиса, застанал зад вратата и започнал да подслушва какво става там. А отвътре се чувал страшен шум, боричкане и викове:

— Ей, кучи сине, върни ми гроша, който ми дължиш!

Така викал кумът, който бил дошъл в параклиса, за да търси длъжника си. — Макар че справедливо получил своя дял от златото, захвърлено от разбойниците, той не забравил за дълга си и настоявал кумът да му го върне. А понеже кумът се бавел и не му връщал гроша, двамата се спречкали, а после се сбили. Разбойникът, който подслушвал зад вратата и не знаел причината за тази олелия, разказал на своите другари следното:

— Ох, братя мили, пропадна ни златото, защото умрелите си го делят, а те са толкова много, че се бият не за дукатите, а за един глупав грош. Да бягаме оттук, колкото се може по-далече! — и той пръв хукнал накъдето му видят очите, а след него и останалите.

А златото наистина пропаднало както за разбойниците, така и за двамата кумове. Защото те се били за оня проклет грош чак до сутринта и клисарят, като чул необичаен шум в параклиса, извикал хората, за да видят кой вдига тая олелия. Когато влезли вътре, що да видят — двамата кумове се държат за перчемите, а на пода лежат разсипаните дукати. Съобщили за това на селския кмет, а той ги откарал в ареста и ги държал дотогава, докато не си признали откъде имат толкова пари. Като разбрал всичко, кметът ги освободил, а дукатите върнал на истинския им собственик.

[1] Катафалка — Маса или специално приспособление, на което се поставя сандък с мъртвей при опяване или при гражданско погребение. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.